

perspektivy razvitiya regionalnogo finansovogo sotrudnichestva stran YevrAzES [Elektronnyy resurs] / S. S. Ulyukaev, K. I. Sheryay // Yevraziyskiy ekspertnyy klub. – Rezhim dostupa : <http://eurasianclub.ru/sovremennoe-sostoyanie-i-perspektivy-razvitiya-regionalnogo-financevogo-sotrudnichestva-stran-evrazes/>

Стаття надійшла до редакції 04.09.2015.

Т. В. Марена

РЕГІОНАЛЬНІ ФІНАНСОВІ МЕХАНІЗМИ ЯК КОМПОНЕНТ ГЛОБАЛЬНОЇ МЕРЕЖІ ФІНАНСОВОЇ БЕЗПЕКИ

У статті встановлено передумови створення, завдання діяльності регіональних фінансових механізмів та визначено їх місце у глобальній мережі фінансової безпеки і у антикризовому регулюванні регіонального розвитку. Досліджено специфіку функціонування та здійснено порівняння найбільш впливових сучасних регіональних фінансових ініціатив. Розглянуто фінансові інструменти, що використовують регіональні фінансові механізми при виконанні поставлених перед ними завдань. Визначено переваги створення регіональних фінансових механізмів та напрями узгодження їх діяльності з іншими складовими глобальної мережі фінансової безпеки.

Ключові слова: регіональні фінансові механізми (ініціативи), регіональна інтеграція, глобальна мережа фінансової безпеки, своп-угода, міжнародні фінансово-кредитні установи.

УДК 339.924(477:438):332.1

О.А. Беззубченко

РОЗВИТОК МІЖРЕГІОНАЛЬНОГО СПІВРОБІТНИЦТВА МІЖ УКРАЇНОЮ ТА ПОЛЬЩЕЮ

У статті розглянуто різні аспекти міжрегіонального співробітництва України та Польщі. Визначено, що головною метою міжрегіонального співробітництва є спільні дії учасників з приводу розвитку багатосторонньої, гармонійної співпраці між територіальними громадами, мінімум двох регіонів, що не обов'язково мають спільні кордони. Україна сьогодні залучена до багатостороннього міжрегіонального співробітництва у тому числі транскордонного. Досліджено розвиток українсько-польського міжрегіонального співробітництва у декількох площинах.

Ключові слова: міжрегіональне співробітництво, зовнішньоторговельне співробітництво, інвестиційне співробітництво.

Поглиблення європейської інтеграції зумовлює формування цілей регіональної інтеграції в Україні відповідно до кожного рівня на якому відбувається її реалізація: внутрішньорегіонального, міжрегіонального, а також міждержавного. Слід підкреслити, що роль держави у формуванні та реалізації стратегії регіонального розвитку України з огляду на постійне посилення впливів інтеграційних процесів повинна зростати. В новій геополітичній ситуації, що склалася останнім часом в світі, для реалізації стратегії ефективного розвитку Україна повинна спиратися на активну позицію регіонів. Розширення функцій регіонів в реалізації процесів міжнародної інтеграції може дати позитивні результати за умови оптимізації економічних зв'язків

між самими регіонами, посиленні ролі держави в забезпеченні політичної і економічної безпеки, виконанні нею ролі гаранта в розв'язанні дискусійних питань на міжнародному рівні.

Головною метою міжрегіонального співробітництва є спільні дії учасників з приводу розвитку різнобічної, гармонійної співпраці між територіальними громадами, мінімум двох регіонів, що не обов'язково мають спільні кордони [1,2]. Україна як суверенна держава залучена до багатостороннього міжрегіонального співробітництва у тому числі транскордонного. Однак правові документи, які регламентують цю сферу, на жаль, мають фрагментарний характер і не підпорядковані концепції регіонального розвитку.

Після падіння старої економічної системи, в Польщі і в Україні виникла ситуація, яка примусила уряди і господарські організації цих країн здійснити істотні зміни. Системна перебудова є процесом основних, фундаментальних змін, а передумовами для змін були: створення основ ринкової економіки (зокрема, структури власності), поліпшення конкурентоспроможності підприємств (зокрема, шляхом обмеження надмірної зайнятості і упровадження сучасних систем виробництва та управління), а також зміна менталітету людей. Польщу і Україну зв'язує більш ніж тисячолітня історія економіко-політичних відносин.

Основним правовим інструментом українсько-польського міжрегіонального співробітництва є Угода між Урядом України та Урядом Республіки Польща про міжрегіональне співробітництво, підписана 24 травня 1993 року. Цей документ створює правові принципи міжрегіонального співробітництва органів державної адміністрації і органів місцевого самоврядування України та Польщі, зокрема в сфері будівництва та облаштування території, транспорту, комунального господарства, промисловості, торгівлі, сільського господарства, охорони природи та навколишнього середовища, освіти та професійного навчання, культури і мистецтва, охорони здоров'я, туризму та спорту тощо.

Після вступу Польщі до Європейського Союзу та запровадження нової політики сусідства ЄС було підписано «Стратегію українсько - польського міжрегіонального та прикордонного співробітництва». Цей документ окреслив стратегічні цілі та пріоритети українсько-польського прикордонного та міжрегіонального співробітництва, визначені через призму регіональної політики ЄС.

Розвиток українсько-польського міжрегіонального співробітництва здійснюється у декількох площинах. На рівні центральних органів виконавчої влади двох країн з українського боку це питання координується – Міністерством регіонального розвитку, будівництва та житлово-комунального господарства, Міністерством закордонних справ, Міністерством інфраструктури та Міністерством економічного розвитку і торгівлі, з польського боку – Міністерством внутрішніх справ, Міністерством регіонального розвитку та Міністерством закордонних справ[3,4].

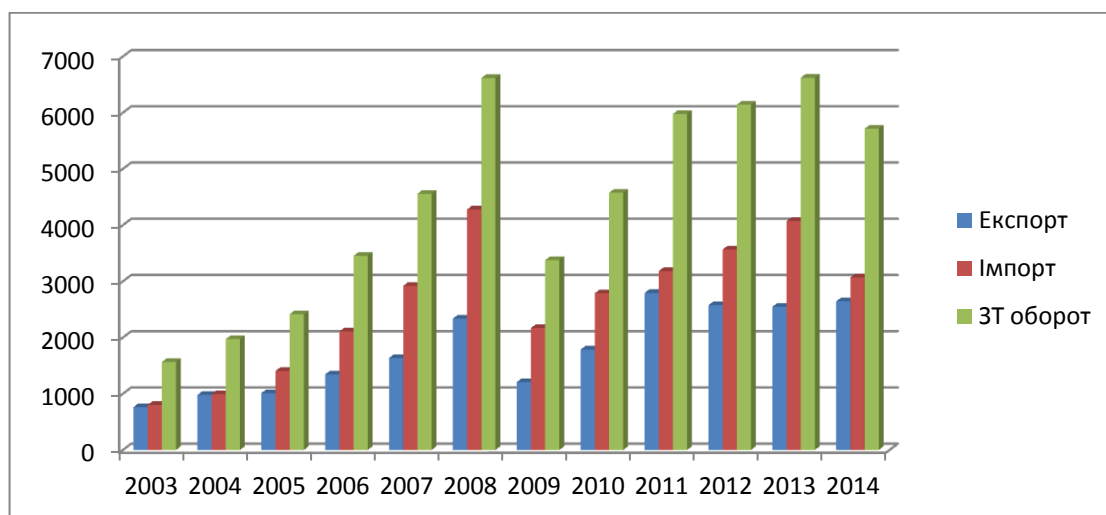
Для вирішення ключових питань українсько-польського міжрегіонального співробітництва на міждержавному рівні створено інституційний механізм – Українсько-польську Міждержавну Координаційну Раду з питань міжрегіонального співробітництва (МКРМС). МКРМС приймає рішення з ключових питань міжрегіонального співробітництва, визначає загальні напрямки і головні принципи його розвитку, надає компетентним органам України і Польщі відповідні пропозиції, розробляє спільні програми діяльності, спрямовані на розвиток міжрегіональної співпраці та в цілому координує міжрегіональне співробітництво на рівні областей України та воєводств Республіки Польща. У складі МКРМС функціонують Комісії: з питань пунктів пропуску та прикордонної інфраструктури, з питань просторового планування, з питань транскордонного співробітництва та з питань рятування та захисту населення в умовах

надзвичайних ситуацій. Засідання МКРМС відбуваються один раз на рік, а засідання комісій - як правило, двічі на рік. [4]

Органи місцевого самоврядування України та Польщі, реалізуючи міжрегіональне співробітництво на своєму рівні, укладають міжрегіональні договори згідно з внутрішнім законодавством двох держав, у т.ч. договори щодо поставок товарів або надання послуг, створення спільних підприємств, товариств, асоціацій, фондів, а також спільних координаційних органів з питань міжрегіонального співробітництва.

Польща є одним з основних торговельних партнерів України.

Динаміка показників зовнішньої торгівлі України з Польщею представлена на рис. 1. та свідчить, що за період 2003-2014 рр. зовнішньоторговельний оборот України з Польщею збільшився у 3,6 рази (з 1565,42 до 5715,48 млн. дол.), при цьому експорт товарів та послуг зріс у 3,46 рази (з 763,03 до 2644,66 млн. дол.), імпорт товарів та послуг – у 3,8 рази (з 802,39 до 3070,82 млн. дол.). Таким чином зростання імпорту випереджало зростання експорту при від'ємному значенні сальдо зовнішньої торгівлі між країнами.

Рис. 1. Динаміка зовнішньої торгівлі України з Польщею у 2003-2014 рр., млн. дол. США

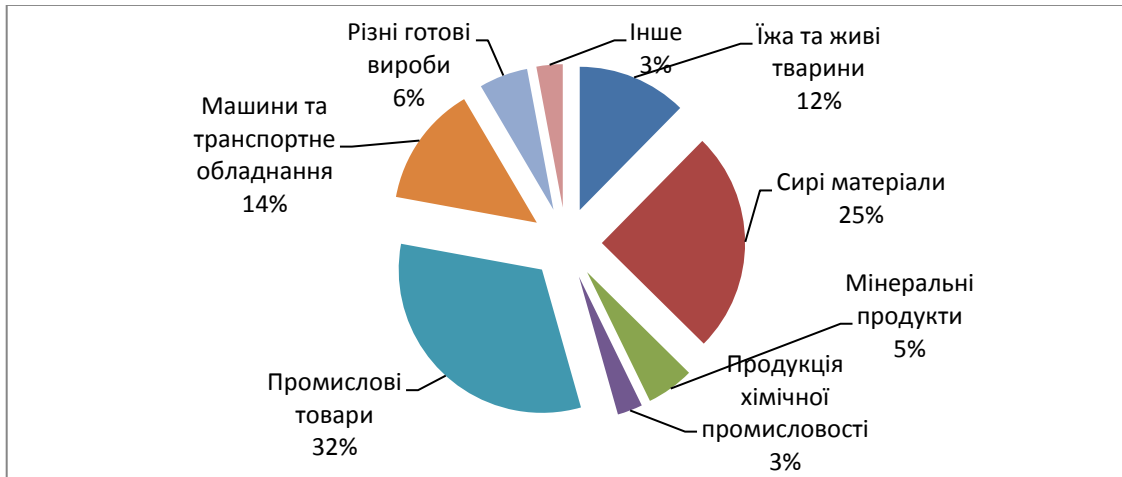
Згідно з даними таблиці 1 економіка України є відносно відкритою щодо співробітництва з Польщею та протягом аналізованого періоду спостерігається тенденція до збільшення показників як експортної так і імпортної квот.

Таблиця 1

Динаміка експортної та імпортної квоти України з Польщею (2003-2013 рр.,%)

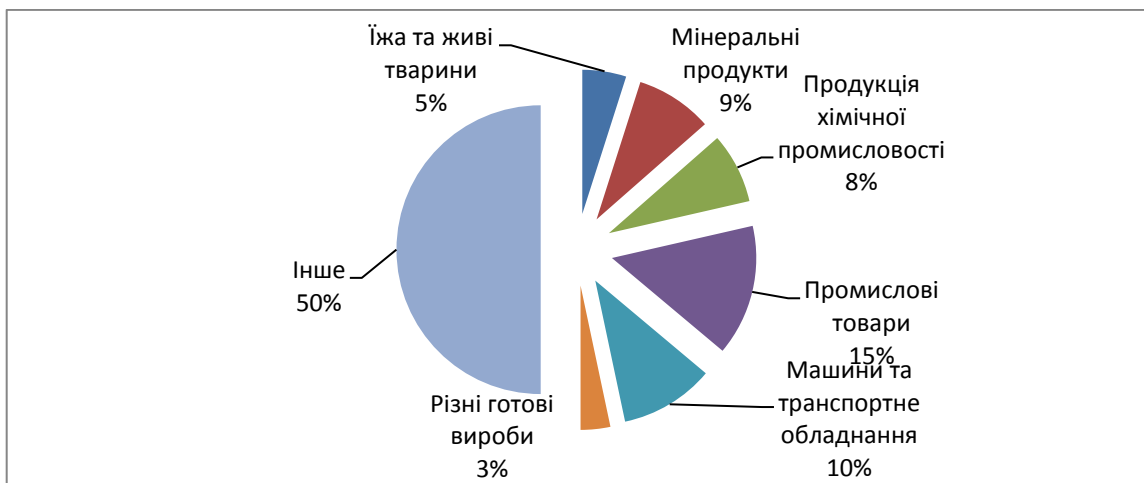
	2003	2004	2005	2006	2007	2008	2009	2010	2011	2012	2013
Експортна квота	2,72	2,70	2,65	3,10	2,99	3,20	2,60	2,98	3,60	3,30	3,50
Імпортна квота	2,95	3,30	3,80	4,50	5,25	3,03	5,50	4,20	3,70	4,40	5,00

В товарній структурі експорту України до Польщі (рис. 2) 32% припадає на промислові товари, 25% - сирі матеріали, 14% - машини та транспортне обладнання, 12% - їжа та живі тварини, 6% - різні готові, 5% - мінеральні продукти, 3% - продукція хімічної промисловості. На експорт решти припадає 3 %.

Рис. 2 Структура експорту товарів України до Польщі за 2013 р., %

Імпорт представлений в першу чергу промисловими товарами – 15%, машинним та транспортним обладнанням – 10%, мінеральними продуктами – 9%, продукцією хімічної промисловості – 8%. На їжу та живі тварини припадає 5% імпорту, різні готові вироби – 3%, та інші. (рис 3)

Рис. 3. Структура імпорту товарів до України з Польщі, 2013 р., %

Таким чином, переважно експортуються товари таких галузей економіки як добувна промисловість та промислові товари, імпортуються - промислові товари, продукція машинобудівної, добувної та хімічної галузей.

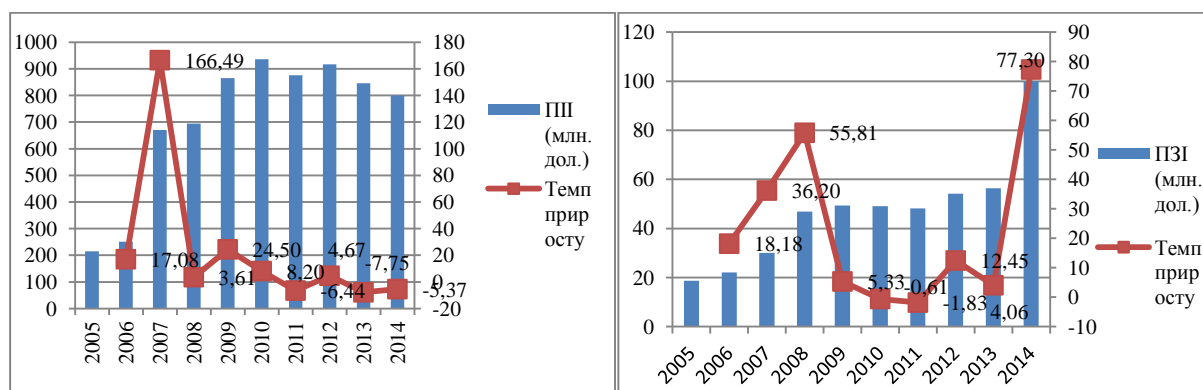
Що стосується співробітництва в інвестиційній сфері то офіційна статистика обох країн свідчить про серйозну перевагу обсягів інвестицій, що надходять з Польщі до України, порівняно із зустрічним потоком інвестицій. (рис. 4).

Найбільший обсяг інвестицій з Польщі в Україну та з України в Польщу спостерігався у 2010 році (935,8 млн. дол.. США) та у 2014 році (100 млн. дол.. США) відповідно.

Аналіз процесу залучення польських інвестицій в Україну дозволяє виявити наступні тенденції:

1. Обсяги надходження інвестицій з Польщі в українську економіку залишаються вкрай низькими у порівнянні з існуючими потребами. Проте їх обсяги для окремих регіонів України є достатньо вагомими. Зрозуміло, що це регіони, які мають

географічну близькість до Польщі.

Рис 4 Динаміка ПІІ та ПЗІ між Польщею та Україною, 2005-2014 рр., млн. дол. США

2. Спостерігається наступна тенденція щодо спрямованості польських інвестицій: їх галузева структура не відповідає пріоритетам довгострокового зростання української економіки. Зокрема, недостатні обсяги фінансових вкладень з Польщі спрямовуються в українську промисловість та сільське господарство, основними ж галузями інвестування є ті, що забезпечують швидкий обіг капіталу, такі як торгівля і громадське харчування, сфера фінансового посередництва.

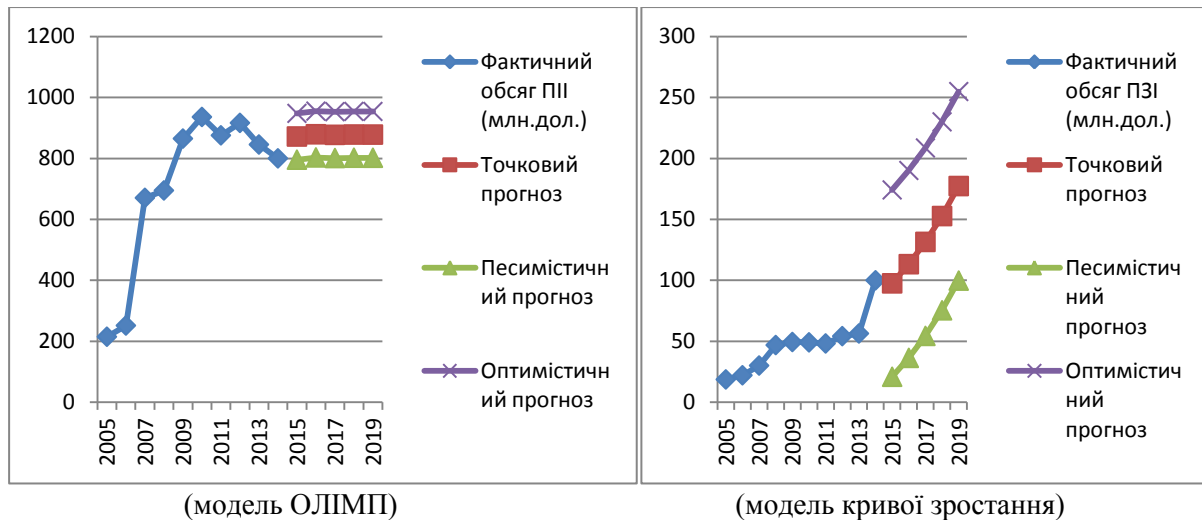
3. Середній обсяг інвестування в конкретні проекти є доволі низьким, що не робить належного впливу на стабілізацію загальної економічної ситуації на мікрорівні. Ця тенденція тісно пов'язана по-перше, з небажанням польських інвесторів вкладати значні обсяги інвестицій в бізнес країни з дуже високим рівнем ризику, по-друге з мотивом інвестування в українську економіку для первісного накопичення капіталу (можливе завдяки використанню податкових пільг для іноземних інвесторів), з подальшим вивозом його за межі економіки країни. Крім цього, інвестування у великих обсягів передбачає довгостроковий і переважно виробничий характер фінансових вкладень, що в перш за все доступне великим ТНК, проте серед польських інвесторів в Україну переважають малі і середні фірми.

4. Недосконалою залишається форма залучення польських інвестицій. Переважна кількість інвестицій з Польщі надходить у вигляді нерухомого і рухомого майна, причому нерідко не найкращої якості, значно менша частина – у валюті. Це обумовлено ризиковістю вкладення грошових активів в економіку країни з значною господарською та макроекономічною нестабільністю. Окрім того, молодий польський бізнес, який хоч і знаходиться на вищому ніж український рівні, ще не акумулював достатньо грошових активів для вільного оперування ними у сфері інвестування українських підприємств.

5. Стосовно регіонального розподілу польських інвестицій в межах української економіки, то переважна кількість акумулюється лише в окремих регіонах України. Очевидно, що польські інвестори при виборі регіону вкладення коштів, беруть до уваги як показники інвестиційної привабливості регіонів, такі як загальноекономічний розвиток регіонів, рівень розвитку інвестиційної інфраструктури, демографічну характеристику регіону, рівень розвитку ринкових відносин, рівень екологічних та криміногенних ризиків, так і на критерій низьких трансакційних витрат. Тому, лідером серед областей-реципієнтів інвестицій з Польщі є Львівська область, яка серед регіонів України має досить високий рівень привабливості завдяки відносно сприятливому інвестиційному клімату та наявності необхідної для розвитку ринкових відносин комерційної інфраструктури, а також є однією з прикордонних областей, які характеризуються відносно низькими трансакційними витратами. Доволі вагома частка

фінансових вкладень з Польщі спрямовується у Волинську область, яка незважаючи на те що, оцінюється як регіон з низькою інвестиційною привабливістю, використовує своє прикордонне розташування для розвитку субрегіонального співробітництва з Польщею, що стимулює приплив польських інвестицій.

Прогноз обсягів ПІІ та ПЗІ між Україною та Польщею з використанням лінійних параметричних методів (модель Брауна, Хольта, Бокса-Дженкінса та модель ОЛІМП) свідчить про незначне зростання обсягів надходження ПІІ до України з Польщі, що обумовлене зменшенням інвестицій у останні роки та негативними темпами приросту обсягів інвестицій та тенденцією стабільного зростання обсягів ПЗІ з України до Польщі (рис 5).

Рис 5. Динаміка та прогноз обсягів ПІІ та ПЗІ між Україною та Польщею.

Отже, розвитку міжрегіонального співробітництва, насамперед торговельного повинні сприяти дії як державних так і регіональних органів влади. Потрібні зміни у принципах ведення і підходах до формування економічної політики України. Основними завданнями цієї політики має стати демонополізація економіки, стабільне економічне законодавство, адаптація та наближення вітчизняного законодавства до чинних правових норм та економічних стандартів СОТ, Ради Європи, ЄС тощо., проведення адміністративно-територіальної реформи на засадах субсидіарності та солідарності, які визначають політику регіонального розвитку більшості держав ЄС, включаючи Польщу, активізація транскордонного співробітництва, спільне розв'язання проблем регіонального рівня, використання та розвиток потенціалів великих міст (міст - центрів нових економічних районів) як "метрополій" міжрегіонального значення.

Завдяки цьому виникне сприятливе макроекономічне підґрунтя для поглиблення українсько-польського міжрегіонального співробітництва на основі розвитку сучасних галузей «нової економіки». Також ще зробить можливим не тільки поглибити стратегічне партнерство між країнами, а й сприятиме входженню України до ЄС на основі сталого економічного зростання та поліпшення якості життя і стандартів соціального захисту населення.

Список використаної літератури

1. Матеха А. С. Методи підвищення ефективності міжрегіонального економічного співробітництва [Електроний ресурс] / А. С. Матеха // Вісник Хмельницького національного університету. - 2014. - № 2(2). - С. 170-173. - Режим доступу: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vchnu_ekon_2014_2\(2\)__36.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vchnu_ekon_2014_2(2)__36.pdf); Matiekha A. S. Metody

pidvyshchennia efektyvnosti mizhrehionalnoho ekonomichnoho spivrobitnytstva [Elektronnyi resurs] / A. S. Matiekhа // Visnyk Khmelnytskoho natsionalnoho universytetu. - 2014. - № 2(2). - S. 170-173. - Rezhym dostupu: [http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vchnu_ekon_2014_2\(2\)_36.pdf](http://nbuv.gov.ua/j-pdf/Vchnu_ekon_2014_2(2)_36.pdf)

2. Лагно В. Т. Розвиток міжрегіонального співробітництва України та країн ЄС [Електронний ресурс] / В. Т. Лагно // Збірник наукових праць Донецького державного університету управління. Сер. : Державне управління. - 2014. - Т. 15, Вип. 291. - С. 162-173. - Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znpdduu_du_2014_15_291_18.pdf Lahno V. T. Rozvytok mizhrehionalnoho spivrobitnytstva Ukrainy ta krain YeS [Elektronnyi resurs] / V. T. Lahno // Zbirnyk naukovykh prats Donetskoho derzhavnoho universytetu upravlinnia. Ser. : Derzhavne upravlinnia. - 2014. - Т. 15, Вуп. 291. - S. 162-173. - Rezhym dostupu : http://nbuv.gov.ua/j-pdf/znpdduu_du_2014_15_291_18.pdf

3. Kamiński A. Z. Stosunki polsko-ukraińskie: raport / A. Z. Kamiński, J. Kozakiewicz. — Warszawa : CSMISP, 1997. — 58 s.

4. Посольство України в Республіці Польща [Електронний ресурс]. - Режим доступу : <http://poland.mfa.gov.ua/ua/ukraine-pl/regions>; Posolstvo Ukrainy v Respublitsi Polshcha [Elektronnyi resurs]. - Rezhym dostupu : <http://poland.mfa.gov.ua/ua/ukraine-pl/regions>

5. UNCTADSTAT [Electronic resource]. - Mode of access: <http://unctad.org/en/Pages/Statistics.aspx>

Стаття надійшла до редакції 05.09. 2015.

O. Bezzubchenko

DEVELOPMENT OF INTER-REGIONAL COOPERATION OF UKRAINE AND POLAND

The article investigates the practical aspects of the implementation of different Ukraine's inter-regional cooperation vectors with Poland. The complex analysis of the dynamics, structure and intensity of Ukraine's foreign trade cooperation with the Poland is made.

The deepening of European integration leads to formation targets of regional integration in Ukraine according to each implementation levels: inter-regional and inter-state. It should be emphasized that the role of government in formulating and implementing Ukraine regional development strategy should grow because of the constant growing influence of integration processes. In the new geopolitical situation in the world in recent years, Ukraine effective development strategy should be based on proactive regions positions. Expanding the functions of regions in the implementation process of international integration can bring positive results in terms of optimization of economic relations between the regions, strengthening the state's role in providing political and economic security, the performance of a guarantor in resolving contentious issues at the international level.

Evaluation of the effectiveness and intensity of Ukraine's foreign trade relations with Poland is conducted by calculating such indices as trade openness index, dynamics and structure of foreign trade and investments of Ukraine with Poland. Assessment of the level and intensity of Ukraine's cooperation with Poland is based on calculation and analysis of different trade cooperation aspects. The features of the Ukrainian export and import commodity structure with Poland are identified, and the level of Ukraine's export specialization and import dependence is determined.

The different modeling tools have provided the predictive assessment of volumes of investments between Ukraine and Poland in the near future.

It is concluded that, the development of regional cooperation, especially trade should promote actions as state and regional authorities. It was researched that nowadays it is necessary changes in the principles of conduct and approaches to the formation of economic

Ukraine policy.

The main objectives of this policy should be demonopolization of the economy, stable economic legislation, adaptation and approximation of national legislation to existing legal norms and economic standards of the WTO, the Council of Europe, EU, etc., Administrative-territorial reform on the principles of subsidiarity and solidarity, which determine the policy of the most EU countries regional development, including Poland; the intensification of cross-border cooperation, joint problem solving regional level, the use and development potential of large cities.

Key words: *inter-regional cooperation, foreign trade cooperation, investment cooperation.*

УДК 330(438)“1989/1990”

M. Ryba

A SUCCESS OF A TRANSFORMATION OF THE POLISH ECONOMY AFTER 1989

The transition of the Polish economy from the very poor to a developed country in the past 25 years is definitely a story of the great success. In 1989 Poland was one of the poorest country among the transforming in the Central-Eastern Europe. The first real economic changes became already in 1988, particularly the business activity law, the most important reforms were established in 1989 and also named by the current new Minister of Finance, professor Leszek Balcerowicz. In the article the author were considered the effects of the shocked therapy.

Key words: *developed country, reforms, shocked therapy, GDP, unemployment, inflation*

The transition of the Polish economy from the very poor to a developed country in the past 25 years is definitely a story of the great success. In 1989 Poland was one of the poorest country among the transforming in the Central-Eastern Europe, including those which were still part of Soviet Union and almost twice poorer than Czech Republic and 50% than Hungary. From a practically bankrupt country, with a very low (about 1.700 USD) GDP per capita, a huge public debt, an inefficient industry and highly corrupted, Poland became a real developed and one of the fastest economically increasing in Europe. How did it happen?

The crucial moment was a year 1989 when Poland as the first country in the Eastern part of the Iron Curtain carried out the semi-democratic elections which allowed to appoint a new opposition government. Although the first real economic changes became already in 1988, particularly the business activity law, the most important reforms were established in 1989 and also named by the current new Minister of Finance, professor Leszek Balcerowicz.

Before we mention about the reforms, let us look back at the situation of Polish economy at the starting point. Poland, as the rest of the communist states, had the centrally planned economy where state's property was absolutely fundamental and privileged. Although the first private companies already existed, the real boom has not come yet. The industry, although super-important and essential part of GDP, was inefficient, too employed and underdeveloped. The state suffered the lack of capital and goods what was noticeable for instance in shops, equipped usually only in vinegar what is the symbol of the 80s. until today. Despite the higher demand than supply, the salaries were extremely low even in purchasing power parity. Poland was deeply corrupted state where even small things were difficult to